

Rahva HÄÄL

EK(b)P KK JA ENSV TÕORAHVA SAADIKUTE NÕUKOGUDE
HÄÄLEKANDJA

Nr 4 (425)

30. detsembril 1942. a.

III aastakäik

Kõik jõud vaenlase purustamiseks ja hävitamiseks

Riigikaitse Rahvakomissar seltsimees Stalin ütles oma käskkirjas Punaarmeele 7. novembril 1942. a.: „Meie võime ja peame puhastama Nõukogudemaad hitlerlikust rämpst.“

Meie sangarlik Punaarmee teostab seltsimees Stalini juhtimisel üha edukamalt seda ülesannet, andes hitlerlikele jõukudele purustavaid hoope. Novembri keskpaigast peale kuni 23. detsembrini 1942. a., s. o. ühe kuu ja mõne päevaga on sakslased ainuüksi Vladikavkazi all, Stalingradi rindel, Keskrindel ja Doni jõe keskjooksul kaotanud: vangilangenutena — 111.400 meest, surnutena — 217.000 meest, tanke — 3081, kahureid — 6269, miinipildujaid — 3719, kuulipildujaid — 11.937, autosid — üle 21.000, mürske — 5.200.000, padruneid — 38.000.000, lennukeid — 937, raadiojaamu — 190, varustuse, toidumoonajne. ladusid — 207 jne. jne. Need arvud räägivad sellest, et saksa armee kannab Punaarmee hoopide all ränki kaotusi. Nende kaotuste suurus saab veel selgemaks, kui me neid võrdleme sakslaste kaotustega Moskva all 6. detsembrist 1941. a. kuni 15. jaanuarini 1942. a., s. o. ligikaudu samasuure ajavahemiku kestel, kui see, mille jooksul sakslased kandsid ülalõetletud kaotused. Nende 40 päeva jooksul sakslased kaotasid: surnutena — 300.000 meest, tanke — 2766, kahureid — 4801, miinipildujaid — 3071, kuulipildujaid — kuni 8000, autosid — 33.640, mürske — üle 2 miljoni, padruneid — üle 30 miljoni, lennukeid — 1100, raadiojaamu — 102, varustuse, toidumoonajne. ladusid — 102 jne. jne.

Nagu need andmed näitavad on sakslaste kaotused tänavu märksa suuremad kui mullu.

Ent see kõik on vaid algus. Uued hävitavad hoobid Punaarmeelt, sealhulgas ka eesti väekoondistelt ootavad saksa okupante. Initsiatiiv nõukogude — saksa rindel on Punaarmee käes.

Nõukogude Liidu tagala toetab kindlalt Punaarmeed ta kangelaslikus, võitluses saksa röövvalutajate vastu. Seltsimees Stalin andis kiitva hinnangu meie tagala tööle, kui ta oma 6. novembri kõnes s. a. ütles: „Ja nüüd meie tehased, kolhoosid ja sovhoosid töötavad kahtlemata rahuldavalt, hoolimata kõigist sõjaaja raskusist. Meie sõjatehased ja nendega käsikäes töötavad kätised varustavad Punaarmeed ausalt ja korralikult kahuritega, miinipildujatega, lennuki-

tega, tankidega, kuulipildujatega, vintpüssidega ja laske- moonaga. Samuti meie kolhoosid ja sovhoosid varustavad elanikkonda ja Punaarmeed korralikult toiduainetega, meie tööstust aga toorainetega. Peab tunnistama, et meie maa pole veel iialgi omanud sellist tugevat ja organiseeritud tagalat.“

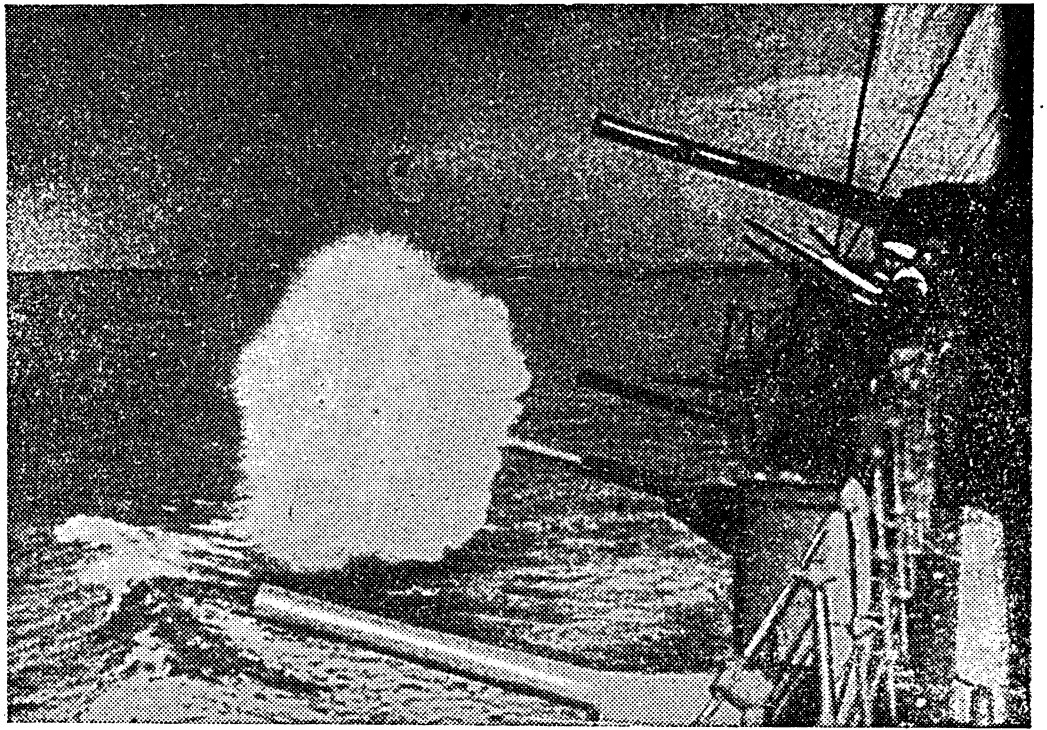
Viimastel päevadel on uus suur nõukogude patriotismi tõus haaranud kogu maa. Kolhoosid ja kolhooslased annavad sadu ja sadu miljoneid rublasid Punaarmeele lennukite ja tankide ehitamiseks. Paljud kolhooslased annavad seks otstarbeks kõik oma isikliku tööga teenitud rahasummad, mis ulatavad kümnetesse tuhandetesse ja üle saja-paarisaja tuhande rubla. Kolhooslane Golovatõi annetas lennuki ehitamiseks 100.000 rubla oma isiklikest säästudest, kolhooslane Kulmatov — 125.000 rubla, kolhooslane Tašmatov — 160.000 rubla, kolhooslane Bagdošvili — 257.000 rubla jne. jne. Seltsimees Stalin avaldas kõigile neile anneta- jale Punaarmee nimel tänu. Nii vastavad nõukogude inimesed oma juhi seltsimees Stalini 6. novembri kõnele tõsiste patriotlikkude tegudega.

Punaarmee teostab ulatuslike pealetungioperatsioone saksa okupantide vastu. Kuid pealetungiv armee vajab ikka rohkem ja rohkem relvi, laskemoona, varustust jne. See nõuab kõigilt nõukogude inimestelt tagalas veel pingsamat tööd rinde vajaduste rahuldamiseks, olgu see tööstuses, põllumajanduses või transpordi alal. Iga Eesti NSV-st evakueerunud kodanik on kohustatud kogu oma jõu ja oskuse rakendama rindevajaduste rahuldamiseks. Mida paremini on Punaarmee varustatud kõige vajalikuga, seda kiiremini puhastab ta Nõukogudemaad hitlerlikust rämpst ning vabastab ka meie sünnimaa — Eesti — saksa fašistide verisest ikkest. Meie peame auga täitma oma kohust Punaarmee, meie kodumaa ja rahva ees. Meie peame ära võitma kõik raskused, mis meil meie töös ja võitluses ette tulevad, olgu see rindel või tagalas.

Punaarmee eesti väekoondiste sõdurid ja komandörid rindel näitavad ja saavad ka edaspidi üles näitama vaprust ja mehisust võitlustes meie rahva põliste verivaenlaste — saksa röövvalutajate vastu.

Seltsimehed! Edasi, uutele võitlustele ja võitudele! Kõik jõud vaenlase purustamiseks ja hävitamiseks!

N. Karotamm,
EK(b)P Keskkomitee sekretär.

Punalipuline Baltimere Laevastik annab ägedat tuld saksa fašistidele

Head uut aastat, seltsimehed!

Muudame 1943. aasta saksa okupantide purustamise aastaks!

NÕUKOGUDE KOLHOOSNIKE UUS SUUR PATRIOTISMI TÕUS MEIE RINDE TOETAMISEKS

MOSKVA, ÜK(b)P KESKKOMITEE,
SELTSIMEES STALINILE

Vastuseks, seltsimees Stalin, Teie oktoobripühade kõnele ja päevakäsule teostasid Tambovi oblasti kolhoosnikud rahakorjanduse tankikoloni „Tambovi kolhoosnik“ ehitamiseks. Kolhoosnikud andsid kahe nädala vältel sularahas 40 miljonit rubla. Rahakogumine tankikoloni ehitamiseks mõõdus kui kolhoosliku küla nõukogulise patriotismi ere demonstratsioon. Raha seisab jooksval arvel Riigipanga osakondades.

ÜK(b)P Tambovi oblastikomitee sekretär Volkov.

TAMBOV, ÜK(b)P OBLASTIKOMITEE SEKRETÄRILE
SELTSIMEES VOLKOVILE

Andke edasi Tambovi oblasti kolhoosnikele, kes kogusid 40 miljonit rubla Punaarmee fondi tankikoloni „Tambovi kolhoosnik“ ehitamiseks, minu vennalik tervitus ja Punaarmee tänu.

J. Stalin.

KOLHOOS „STAHHANOVETS“ NOVO-POKROVSKI RAJONIS, SARAATOVI OBLASTIS
KOLHOOSNIKULE FERAPONT PETROVITS
GOLOVATÕILE

Tänu Teile, Ferapont Petrovitš, Teie poolt Punaarmeele ja tema õhujõududele osutatud hoole eest. Punaarmee ei unusta, et Teie annetasite kogu oma säästud lahinglennuki ehitamiseks.

Võtke vastu minu tervitus.

J. Stalin.

MOSKVA, KREML,

SELTSIMEES STALINILE.

Kallis Jossif Vissarionovitš!

Saates oma kaks poega rindele, ma andsin neile isaliku juhise — halastamatult peksta saksa vallutajaid, omalt poolt aga ma lubasin oma lastele neid abistada ennastalgava tööga tagalas.

Teada saades Teie tervitusgrammist Saraatovi kolhoosnikele ning soovides aidata kangelaslikul Punaarmeel kiiremini hävitada saksa fašistlike jõuke, ma otsustasin anda lahinglennukite ehitamiseks kogu oma säästud.

Nõukogude võim tegi minust jõuka kolhoosniku ning nüüd, kui isamaa on hädaohus, ma otsustasin teda abistada kõigega, mis võin. Kõik, mis ma oma ausa tööga olen teeninud kolhoosis, annan ma Punaarmee fondi. 15. detsembril ma maksin Riigipanka 100.000 rubla ning tellisin lahinglennuki kingiks isamaa kaitsjale. Purustagu minu lahingmasin saksa vallutajaid, toogu ta surma nendele, kes piinavad meie vendi, süütuid nõukogude inimesi. Sajad lahinglennukite eskadrillid, mis on ehitatud kolhoosnike isiklike säästude arvel, aitavad meie Punaarmeel kiiremini puhastada meie püha maa saksa vallutajaist.

Saraatovi oblasti Novo-Pokrovski rajooni kolhoosi „Stahhanovets“ kolhoosnik Ferapont Golovatõi

9. detš. avaldas Nõukogude aja- kirjandus seltsimees Stalini telegrammi ÜK(b)P Tambovi oblasti- komitee sekretäri sm. Volkovi nimele, milles rahvaste juht saatis vennaliku tervituse ja tänu Tambovi oblasti kolhoosnikele, kes olid kogunud Punaarmee fondi 40 miljonit rubla tankikoloni „Tambovi kolhoosnik“ ehitamiseks. Mõni päev hiljem me kuulsime Saraatovi oblasti talupoegade kõrgeist patriotismist, kes annetasid 30 miljonit

rubla lahinglennukite ehitamiseks, mis on määratud kingiks Stalingradi rindele. Järgides Tambovi oblasti talupoegade õilsale patriotlikule algatusele, organiseerisid Gorki oblasti kolhoosnikud rahasummade kogumise lahinglennukite eskadrilli „Valeri Tškalovi“ ehitamiseks. Kogutud on juba üle 60 miljoni rubla. Peale selle on talupojad annetanud oma isiklikest viljasalvestest Punaarmee leivafondi 50.000 puuda vil-

ja. Ivanovo oblasti kolhoosnikud kogusid viie päeva kestel 65.187.000 rubla tankikoloni „Ivanovo kolhoosnik“ ehitamiseks.

Ülal me tõime kolhoosi „Stahhanovets“ kolhoosniku Ferapont Golovatõi liitsa ja liigutava kirja seltsimees Stalinile, milles ta teatab, et annetas lahinglennuki ehitamiseks kõik oma ausa tööga omandatud säästud — 100.000 rubla.

Vaevalt on möödunud mõned nädalad ja selle lühikese aja kestel on Nõukogude Liidu kolhoosnike õilis võistlus Punaarmee abistamiseks paisunud vägevaks vooluks. Nõukogude Liidu keskoblasteist, Moskva oblasti talupoegadelt, Kazahstanist ja Uzbekistanist, Siberist ja Kirgiisias, kolhoosidelt ja üksikult kolhoosnikelt saabuvad lõpmatu vooluna kirjad Moskvasse, Kreml, seltsimees Stalinile, milles avaldub lõpmatu armastus ja vankumatu ustavus meie parteile, Nõukogude riigile, Punaarmeele. See liikumine on omandanud tõeliku üldrahvaliku iseloomu. Kolhooside talurahvas annab helled käel oma rahasummad ja viljatagavarad Punaarmee võimsuse suurendamiseks.

Tugev ja ääretu on kolhoosi talurahva armastus oma kodumaa vastu. Seda armastust iseloomustab fakt, et iga päevaga kasvab nende kolhoosnike arv, kes annavad mitmed tuhandet rublad tankide ja lahinglennukite ehitamiseks. Järgides Saraatovi oblasti kolhoosnikule Ferapont Golovatõile on suuri summasid andnud Ivan Bolotin Tškalovi oblastist, Kim Mansam ja Kasakpai Primov Kzõl-Orda oblastist (Kazahhi NSV), Tšorgodžanõbajev, Rõsbai Mamajev, Tašmatat Orozõlijev, Nikanor Muraškin ja Tšidor Matškarimov Kirgiisist NS Vabariigist, Georgi Bašarui ja Muhtar Kara-oglo Kurbanovi Gruusia NS Vabariigist, Jefrosinija Moltšanova Ivanovo oblastist, Hatšatur Petrosjan Azerbaidžani NS Vabariigist, Rahmankul, Išankulov Tadžiki NS Vabariigist ja paljud, teised.

See maad hariva töörahva ennastalgav tegu annab jällegi tõenduse nõukogude tagala ja rinde purustamatust ühtlusest. Suuri kannatusi on Nõukogude Liidu rahvas üle elanud Isamaasõja pooleteise aasta jooksul, kuid ükski raskus ega kannatus pole suutnud murda tema võitmatut vaimu. Sõjaraskuste päevil igale vaenlase raskele hoo- bile vastavad nõukogude töölisel, talupojad ja haritlased jõudude koondamisega ja riigi majandusliku võimsuse suurendamisega. Selles kolhoosi talurahva võimsas aktsioonil ilmnep nõukogude rahva raudne võidutähe ja sügavaim usk oma võidusse vaenlase üle.

A. Saan.

Saksa fašistlikud okupandid hävitavad eesti rahva kultuurielu aluseid

Saksa fašistlikud okupandid ja nende käsikud Mäe äraandjate kambast tahavad hävitada eesti rahva kultuuri. Oheks sammuks selle eesmärgi taotlemisel on praegu käimasolev haridussüsteemi purustamine sakslaste poolt okupeeritud Nõukogude Eesti territooriumil.

Hiljuti ütles Litzmanni sulane Hjalmar Mäe ühes oma avalikus esinemises, et Tartu ülikool kui akadeemiline õppeasutus olevat tarbetu ja eluvõõras ning see tulevat likvideerida. Tartu ülikool olla kasvatanud virilaid ning tarbetuid inimesi ja tekitanud eesti rahvale asjatuid kuluseid. Eesti rahval polevat tarvis akadeemilist õppeasutust.

Kas võiks keegi veel välja mõelda suuremat nurjatust eesti kultuurielu vastu?

300-aastane Tartu ülikool on kasvatanud valdava enamuse eesti intelligentsist, on arendanud eesti rahva hulgast silmapaistvaid loovaid jõude teaduse ja kultuuri aladel. Kogu eesti rahva kultuuri areng on olnud tihedalt seotud ülikooli töö saavutustega. Aga nüüd tuleb Litzmanni räpane karjapeni ja tõstab oma kätta selle eesti kultuurielu alussamba kohal!

Tartu ülikooli hävitamine okupantide ja nende abimeste poolt tähendab seda, et okupantide võimu püsimise vältel ei saa eesti noorte hulgast enam areneda kõrgema haridusega inimesi — arste, agronome, metsateadlasi, ajaloolasi, õigusteadlasi, loodusteadlasi, keele- ja kirjandusteadlasi. Reaalteaduste alal hakkaksid Eestis erastatavast tegema parunivõõrad, eesti rahvale vajalikud humanitaarteadused jääksid hoopis sõõri.

Aga saksa fašistide ja nende abiliste plaanid ei piirdu mitte ainult kõrgema hariduse saamise võimaluste äravõtmisega eestlastelt. Likvideeritakse ka gümnaasiumid, see tähendab, jäetakse eesti noored ilma ka keskharidusest. Okupandid lubavad küll esialgu luua nn „alamgümnaasiumid“ 3-aastase õppeajaga, kuid sedagi „üleminekuvormina“, mis hiljem likvideeritakse. Täheleb, fašistide kava kohaselt peab eesti rahva tulevik uppuma täielikku väimupimedusse.

Pannes maksma süsteemi, mis teeb eestlastele võimatuks kõrgema ja keskhariduse saamise, tahavad fašistid luua olukorra, et tulevikus ükski eestlane ei saaks juba hariduse ja teadmiste puudumise tõttu osa võtta teaduslike ja ühiskondlike asutuste juhtimisest ja nende tööde kujundamisest, vaid need alad jääksid sakslastest koosneva ülemkõrge kätte. Sellise „uue korra“ on saksa fašistlikud okupandid maksma

pannud Tšehhoslovakkias ja Poolas, nad on seda teostamas ka Belgias, Hollandis, Norras, Taanis ja teistes vallutatud maades.

Võttes eesti noortelt hariduse saamise võimalused, arvestavad okupandid, et neil on pimedat, ebateadlikku massi lihtsam ning kergem orjastada kui haritud ning poliitiliselt mõtlemissvõimelisi inimesi, sest fašistlik süsteem tugineb vägivaldale ja valele, mille vastu iga kultuuriinimene võitleb iga käepäraselt oleva vahendiga. Fašistide plaan on väimupimeduse abil süvendada eesti rahva orjastamist, orjastamise kaudu kiirendada meie rahva hävitamist.

Fašistlikud pimedusetoojad seletavad, et nad loovad üldhariduslike keskkoolide ja kõrgemate õppeasutuste asemel nn. ametikoole 1—3 aastase õppeajaga, mis pidavat „eluvõõra“ üldhariduse asemel andma kasulikke oskusi, mida saab otsekohe rakendada. On selge, et need asutused peaksid okupantide kavadele vastavalt produtseerima teatavale kitsale alale kohandatud tööjõude, kes peaksid orjalikult täitma fašistlike orjaperemeeste vabrikutes ja mõisades teatud kitsapiirilisi ülesandeid, saamata ülevaadet sügavamatest tehnilistest, majanduslikest või poliitilistest probleemidest. Sellised kitsa erialaga oskustöölised ei suudaks iseseisvalt lahendada neid teaduslikke ega tehnilisi probleeme, vaid kobaksid juhuslikult pimeduses. Okupandid loodavad osa selliseid oskustöölisi poliitiliselt pimestada ja siis ära kasutada kubjastena laiemate orjamaasid teolessundimiseks.

Saksa fašistlike okupantide kultuurihävitavale tegevusele vastab eesti noorsugu leppimatu ning pideva võitlusega. Juba ongi sakslaste sabarakud Mäe kambast sunnitud tunnistama, et fašistide „koolireform“ on tekitanud laialdast pahameelt. „Pahameel“—see on äraandja poolt otsitud pehme väljendus tollele määratluuurele vihalainele, mis järjest võimsamini tõuseb iga ausa ning kultuuritahtelise eestlase, eriti aga iga eesti noore südames. Hitlerlikud lurjused on drillinud verjanulisteks automaatreivi käsitsevaiks pädikuiks hulga sakslasi, kelle abil nad tahavad verre, vägivald ja pimedusse uputada kogu kultuurse inimkonna. See, ei pea neil korda minema, ega lähegi. Uhes teiste vabadustarmastavate kultuurrahvastega võitlevad neetud saksa okupantide vastu ka eesti noored. Võitlus kultuuri eest liitub majandusliku ja poliitilise võitlusega, võitlusega partisanide radadel ja otsesel rindel, sest fašistlik süsteem ja tema kandjad tuleb hävi-

VALMISTUGEM ETTE KEVADEKS

Ehkki on kindel, et meie, evakueeritud, fašismi lõplikul purustamisel asume Eestisse, siiski ei tule elada ainult neist lootustist. On selge, et senikaua kui kestab evakueeritud olek, iga evakueeritud kohus on võtta osa täiel määral kohalikust elust ja tootmisjõudude arendamisest. Evakueeritud peavad kaasa töötama aktiivselt, edasiviivalt, lasti, rajoni, kolhoosi elus ja töös. See on iga Nõukogude kodaniku kohus meie suure Isamaasõja päevil. Meie peame varustama fronti, meie isasid, abikaasasid ja poegi. Selleks peame aga täie jõuga ja töökoormatusega aktiivselt töötama seal, kuhu keegi on asunud.

Mitte väiksema tähtsusega ei ole oma majapidamise korraldamine. Evakueeritud, lahkudes kodumaalt, tulid sealt sõjalukorrrast tingitult tihti paljakäsi. Uutes tingimustes, uutes oludes tuli tihti üle elada raskusi. Kuid nende raskuste ületamiseks peavad evakueeritud kõigepealt ise kaasa aitama. On aeg, ja nimelt nüüd, et maal elavad evakueeritud valmistuksid ette kevadeks. Juba nüüd peavad evakueeritud samme astuma, et kevadel neil igapähe oleks kartuli- ja aiaviljamaa. Selleks tuleb läbirääkimisse astuda kolhooside ja külanõukogude juhatajatega. Samuti tuleb juba nüüd astuda samme ja selle peale mõelda, kuidas seemet saada. Samuti tuleb kokku leppida kolhoosi juhatusel maa harimiseks vajaliku veojõu üle. Jääda aia- ja kartulimaata on lubamatu, mis toob kaasa evakueeritud olukorra halvenemise. Abi väljaspoolt jääb väiksemaks, sest evakueeritud peavad enam ja enam kohanema antud oludega ning jõudma normaalsele järjele. Kui kohapeal ei tulda vastu, ollakse ükskõikne ja bürokraatlik, siis tuleb pöörduda julgesti kõrgemate instantside poole ning Eesti NSV RKN esindaja poole. Ärgu olgu ühtegi evakueeritud, kellel ei ole oma aiamaad. Alustada ettevalmistusega kevadisteks töödeks on nüüd paras aeg.

O. Sepre,
ENSV RKN esimehe asetäitja.

tada juurteni, muidu ei saa olla garanteeritud vabadustarmastavate rahvaste elu tulevikus. Et eestlane võiks elada, peab saksa okupant ja tema käsik suurema — see juhtumote tuleb rakendada täielikult, muidu ei saa eesti rahval olla poliitilist, majanduslikku ega kultuurilist tulevikku.

A. Uibo,
ENSV Ülemnõukogu saadik.

Ukraina NSV Ülemnõukogu Presiidiumile, Ukraina NSV RK Nõukogule, Ukraina K(b)P Keskkomiteele

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium, Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu ja Eestimaa K(b)P Keskkomitee ter- vitavad palavalt eesti rahva nimel ja Teie kaudu sangarlikku ja mehist ukraina rahvast Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 25. aastapäeva puhul.

Hitlerlike väehulkade reetlik kallaletung katkestas nõukogude rahvaste rahuliku ja viljaka töö oma õnneliku ja rõõmsa elu ehitamisel. Nõukogude Ukraina ja Nõukogude Eesti rahvad on ajutiselt orjastatud saksa fašistlike anastajate poolt, kes halastamatult lämmatavad ja röövivad neid. Kuid ukraina ja eesti rahvad nagu teised hitlerlikus ikkes olevad rahvad pole alistunud. Nad pole maha pannud relva ja jätkavad õlg-õla kõrval kõigi nõukogude rahvastega meie suure juhi ja väejuhi seltsimees Stalini geniaalsel juhtimisel võitlust hitlerlike bandiitide ja roimarite vastu seni, kuni pole hävitatud nende armee, nende elajalik „uus kord“, kuni pole hävitatud hitlerism.

Meie kuulsusrikka Punaarmee võimsad ja purustavad löögid saksa okupantidele, ukraina, valge-vene jt. partisanide üha jõulisemaks muutuv võitlus vaenlase tagalas tugevad enam kui kunagi varem meie veendumust meie lõplikku võitu verise Hitleri üle. Täituvad suure Stalini sõnad: „Tuleb pidu ka meie tänavas!“

Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 25. aastapäev on eredaks demonratsiooniks NSVL rahvaste murdamatust sõprusest, sõprusest, mis on liidetud meie rahvaste parimate poegade ja tütarde verega suure Isamaasõja võitlusväljadel.

Las väimustab see ajalooline päev ukraina suurearvulist partisanide armeed ja ukraina rahvast edaspidiseks jõuliseks võitluseks saksa okupantide vastu, uuteks sangaritegudeks Nõukogude Ukraina Valitsuse ja Ukraina K(b)P Keskkomitee juhtimisel.

Elagu Ukraina Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi 25. aastapäev!

Elagu saksa okupantide vastu mehist ja kangelaslikku võitlust pidav ukraina rahvas!

Elagu NSVL ja nõukogude rahvaste vankumatu stalinlik sõprus!

Elagu meie kuulsusrikas ja võimas Punaarmee, kes toob vabaduse ja õnne sakslaste poolt orjastatud rahvastele!

Elagu meie tark ja geniaalne väejuht seltsimees Stalin!

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees J. Vares
Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu esimehe
asetäitja O. Sepre

Eestimaa K(b)P Keskkomitee sekretär N. Karotamm

Moskva, 22. detsembril 1942. a.

ELAGU EUROOPA RAHVASTE VABASTAMINE HITLERLIKUST TÜRANNIAST!

NEEDUS JA SURM SAKSA FAŠISTLIKELE SISSETUNGIJAILE, NENDE RIIGILE, NENDE ARMEELE, NENDE „UUELE KORRALE EUROOPAS“!

STALIN.

Järjest tugevnevad löögid fašistlikele röövimperialistidele

Stalingrad, Ržev, Don, Tuneesia, Lüübia, Toulon — need on kohad, kus toimunud sündmusi viimastel nädalatel on jälginud kogu maailma rahvad hinge kinni pidades ja rõõmuga. Neis kohtades novembris ja detsembris toimunud või praegu jätkuvad lahingud on tõendusks demokraatlike riikide võimuse kasvust ja fašistlike teljeriikide liginest katastroofist.

Oma kõnes Moskvas Suure Oktoobrirevolutsiooni 25. aastapäeva puhul 7. novembril sm. Stalin, andes poliitilise ja sõjalise olukorra sügava analüüsi, osutades nõukogude inglise-ameerika ja teiste rahvaste võitlusliidu süvenemisele ja Punaarmee jõu kasvule, rõhutas, et tuleb pidupäev ka meie tänavas, et vaenlane veel saab tunda Punaarmee purustavaid lööke. Päev hiljem, 8. novembril tegid inglased ning ameeriklased dessandi Põhja-Aafrikas ja novembri teisel poolel algas Punaarmee suur- rünnak Stalingradi all.

Sakslaste liüasaamine Põhja-Aafrikas

Juba oktoobri lõpul inglased olid alustanud rünnakut Egiptuse piiridesse tunginud saksa kindral Rommeli vägede vastu. Briti 8. armee läks üle pealetungile 60 kilomeetri ulatusega rindel. Pärast kahepäevast lahingut El-Alameini rajoonis oli Rommel sunnitud kiiresti taganema, kusjuures ta jättis maha oma itaalia liitlased. 18 päevaga tungis Briti armee edasi umbes 1000 kilomeetrit. Rommel kaotas 75 tuhat sõdurit ja ohvitseri tapet-

tuina, haavatuina ja vangidena, kuni 1000 suurtükki, 500 lennukit, 500 tanki, suured tagavarad lahingumoonna, põletusainet ja varustust. Samal päeval, kui Briti 8. armee ületas Lüübia piiri, järgnes teine veelgi suurem löök liitlaste poolt läänest. Sel päeval maandusid suured inglise-ameerika vägeded koondised Marokos ning Alžeerias ning vallutasid mõne pävaga tähtsamad strateegilised punktid. Vahemere ja Atlandi rannikul ühes sealasuvate sadamatega ja baasidega. Dessantoperatsioon, millest võttis osa üle 500 transportlaeva, mida kaitseks 350 sõjalaeva, teostati eeskujulikult. Teiste hulgas tõi mitu tuhat sõdurit Aafrikasse ka maailma suurim aurik „Queen Elisabeth“, mille veeväljasurve on üle 80.000 tonni.

Sakslased ja itaallased on teinud kõik, et säilitada oma viimseid pidepunkte Põhja-Aafrikas, koondades uusi vägesid Tuneesiasse on nad eslotsa küll suutnud hoida oma käes Bizerta kindlust ja Tunisi, kuid Bizerta ja Tunisi langemine näib olevat lähemate nädalate küsimus. Need mõlemad asuvad vaid paarisaja kilomeetri kaugusel Sitsiliast, mis annab liitlaste kätte kontrolli Sitsiilia väina üle ja Itaalia lähimate juurdepääsuteede üle lõunast. Bizerta poolsaart ei nimetata asjata püstoliks, mis on suunatud Itaalia südamesse. Tuneesia suunas taganevad praegu korratusega ka inglased jälitatud Rommeli vägede riismed.

Liitlaste vägede maabumine Põhja-Aafrikas, on suure tähtsusega nii sõjategeliselt kui ka üldpoliitiliselt seisukohalt. Sündmused Põhja-Aafrikas avavad liiduriikide

ees õige avarad perspektiivid. Oma vastustes ühele Ameerika ajakirjanikule iseloomustas seltsimees Stalin olukorda järgmiselt:

„Asi seisneb eelkõige selles, et kuivõrd kampaania Aafrikas tähendab initsiatiivi üleminekut meie liitlaste kätte, ta muudab radikaalselt sõjalise poliitilist olukorda Euroopas inglise-nõukogude-ameerika koalitsiooni kasuks. Ta õõnestab hitlerliku Saksamaa kui teljeriikide süsteemi juhtiva jõu autoriteeti ja demoraliseerib Hitleri liitlasi Euroopas. Ta toob Prantsusmaa välja tardonud olukorrast, mobiliseerib Prantsusmaa hitlerivastased jõud ning annab baasi hitlerivastase prantsuse armee organiseerimiseks. Ta loob tingimused Itaalia rivist väljalangemiseks ja hitlerliku Saksamaa isoleerimiseks. Lõpuks, ta loob eeldused teise rinde organiseerimiseks Euroopas lähemal Saksamaa eluritele keskustele, mis saab oma oma otsustava tähtsuse võidu organiseerimisel hitlerliku tūrannia üle.“

Tegelikkus ongi arenemas seltsimees Stalini prognooside kohaselt. Tungides Põhja-Aafrikasse ameeriklased ja inglased purustasid lõplikult väga laialatulistud Berliini agressorite lootused. Hitler kavatses Põhja-Aafrikat muuta Lähis-Ida ründamise baasiks. Ta lootis Vichy valitsuse abiga luua Aafrika läänepool rannikul allveelaevade baase röövoperatsioonideks Atlandi ookeanis, liitlaste ühendusteede läbilõikamiseks. Põhja-Aafrika, eriti Lüübia territooriumi valdamisega oleks Hitler saanud siduda suuri liitlaste jõude Aafrika, eriti Egiptuse kaitseks ja sellega neid kõrvalde hoida pealähinguväljast — Euroopast. Põhja-Aafrika oli teljeriikidele ühtlasi sõjaliselt tähtsate toorainete allikaks. Ainult 1942. aasta esimese

poolte jooksul Saksamaa pumpas Vichy valitsuse kaudu Põhja-Aafrikast välja 1 miljon tonni fosfaate, 250.000 tonni kõrgevärtuslikku rauamulda, 25.000 tonni margantsi- maaki, 400.000 tonni aed- ja puu- vilja. 15 miljoni elanikuga Põhja-Aafrika määratu territoorium andis rauda, vilja, nahka ja teisi aineid, mis olid eriti tähtsad just Itaaliale. Tulevadki teated suurest meeoleo- langusest, rahutustest, sisemise olu- korra teravnemisest Itaalias. Isegi fašistlikud Mussolini satraabid tun- nistavad, et Itaaliat ootavad rasked ja õudsed katsumised.

29. novembril peetud kõnes rõ- hutas inglise peaminister Churchill, et Itaalia imperiumi pole enam olemas. Inglise käes on vangis üle 100 itaalia kindrali ja 300.000 sõ- durit. Põhja-Itaalia sõjatööstuse kes- kuste pommitamine on niivõrd tu- gevalt olnud, et sellist ei ole üle elanud ükski Inglise linnadest ka 1940. a. talve vältel. Inglise-amee- rikala lennuvägi ei valitse mitte ai- nult Tuneesia õhuruumi, vaid on muutnud varemeiks suure osa Mi- lano, Genova, Torino tööstusi. Chur- chill teatas, et kui vaenlane on välja aetud Tunisi maaninalt, siis kogu Lõuna-Itaalia merebaasid, kõik Itaalia sõjalised kaitised ja ob- jektid, sõltumata sellest, kus nad asuvad, saavad kestvate, metoodilis- te ja hävitavate õhurünnakute osa- liseks. Sõna olla 40-miljonilise itaalia rahva käes: kas ta soovib või ei soovi, et temaga toimuksid need hirmsad sündmused.

Võib arvata, et itaallased, mee- nutades suurt hävitustööd, mida inglise-ameerika lennuvägi on teinud Saksamaal, on sellest ja viimastest pommitamistest midagi õppinud. Tulevad teated paljude Põhja-Aafrikast naasunud sõdurite koonduslaagritesse paigutamistest Itaalias. On muutunud aktiivsemaks pörandaalused fašismivastased orga-

nisatsioonid ja grupid, rahvas nõuab koostöö katkestamist Saksamaaga. Suureneb saksa gestapo terror Itaalias. Vaatamata gestapolaste arvu suurendamisele Itaalias kuni 100.000 meheni sagenevad itaalaste kallaletungid saksa sõduritele.

Vastuabinõuna liitlaste tungimisele Põhja-Aafrikasse Hitler okupeeris ka seni vormilisel iseseisva osa Prantsusmaast. See Vichy Prantsusmaa oli aga niikuinii tegelikult Saksa vasalliks ja Hitleri armee varustajaks. Hitleri katse vallutada Toulonis asuvat Prantsuse sõjalae- vastikku aga luhtus. Prantsuse merehired laskid 27. novembril põh- ja kogu laevastiku ja prantsuse töölist hävitasid samal päeval Tou- loni tehased, dokid ja arsenaalid. See patriootlik samm, mis kõigi va- bade rahvaste poolt võeti vastu väimustusega, tõendab, et Hitler pole suutnud murda prantsuse rah- vast. Touloni plahvatused olid akti- viseeruva Prantsusmaa selgeks vastuseks Saksamaale: pigem surm kui alistumine Hitlerile. Tuneesia seni Vichy valitsusele allunud prant- suse väed pöörsid liitlaste dessan- di päevil oma relvad kõhklemata sakslaste vastu. Praegu on Põhja- Aafrikas formeerimisel 300.000-ne prantsuse armee.

Punaarmee pealetung

Meie liitlaste edü Põhja-Aafrikas sai võimalikuks seotõttu, et Puna- armee seob idarindel rõhuva ena- muse saksa jõude. Meie vastu võit- leb 179 saksa diviisi ja peale selle 61 rumeenlaste, itaallaste, ungar- laste ja teiste vasallide diviisi. Nii on Hitleri käsutuses Põhja-Aafri- kasse paiskamiseks ja okupeeritud Euroopa rahvaste vaoshoidmiseks kõige rohkem 77 diviisi. 17 sõja- kogu väitel on Punaarmee reast väl- ja lõõnud 8,5 miljonit vaenlase sõ- durit ja ohvitseri. Punaarmee san- gariik võitlus, vaenlase elava jõu

ERKA segakoor esinemas Moskvas Tšaikovski nim. kontsertsaalis. Koorijuht ENSV teeneline kunstitegelane Gustav Ernesaks

Steen E. Kapp — P. Põldroosi tantsulis-muusikalisest lavastusest „Juunipäev“. Esiplaanil ENSV teeneline kunstnik Aleksander Arder.

Eesti kunst elab ja areneb Nõukogude Liidus

Nõukogude maa võimsuse ja Punaarmee võitude tähtsamaks aluseks on stalinlik rahvuspoliitika. Selle rahvuspoliitika ületamatud demokraatlikkust ja sõbralikkust eriti väikerahvaste suhtes on Isamaasõja pingeriikidel päevil eriti kogunud kümned tuhanded Eestist evakueerunud eestlased.

Üheks selgemaks tõendiks neist arenguvõimalusist, mida avab nõukogude ühiskond kõigile rahvastele, on Eesti NSV Riiklikud Kunstiansamblid. Ajal, kus on käimas raske võitlus Nõukogude maa ja fašistliku armee vahel, leiab Nõukogude valitsus siiski võimalusi mitte ainult anda suuri summaseid eesti rahvusliku kunsti ja kirjanduse toetamiseks, vaid ka hulga kunstnike vabastamiseks Punaarmees. Samal ajal, kui sakslased okupeeritud Eesti teatrilavadel kamandavad näitlejaid sunduslikult metsaraiumisele, vabastatakse eesti näitlejad Nõukogude vabal maal kõigist kõrvalülesannetest. Samal ajal, kui Tallinnas ja Tartus sumbutatakse eesti laulu, kõlab eesti lauljärjest võimsamalt ja hinnatavamana Uuralis ja Arhangelskis, Moskvas ja Tšeljabinskis.

Eesti lava- ja helikunstnike omalgatuslik koondumine Nõukogude Liidu vennasvabariikides algas juba 1941. a. sügisel kohe pärast kodumaalt evakueerimist. Nii töötas Ta-

tari ANSV-s Priit Põldroosi juhtimisel ja A. Arderi, M. Rungi, M. Leevaldi jt. osavõtul väga edukalt eesti kontsertbrigaad, Udmurti ANSV-s eesti meeskoor Gustav Ernesaksa juhtimisel jne. Lähledes tõest, et kunsti arendamine võitluses hitlerismi vastu on võimaks relvaks ja arvestades eesti kunstnike loomis- ja võitlustahet, tehti 1941. a. detsembris, ajal, mil Nõukogude Liit elas üle Isamaasõja pingelisemaid päevi, NSVL Kunstidekomitee ja Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu ajalooline otsus: asutada Eesti NSV Riiklikud Kunstiansamblid.

Suurimaks kollektiiviks on laulu ja tantsuansambel, mille üldjuhiks on Eesti NSV teeneline kunstitegelane Priit Põldroos. Ansambli koosseisu kuulub segakoor, meeskoor (koorijuht Eesti NSV teeneline kunstitegelane Gustav Ernesaks, abi — Harri Kõrvits) ja tantsurühm (ballimeister Anna Ekston, abi — Enn Loorsoo).

Orkestreid on kaks: sümfooniaorkester (juht R. Matsov) ja džässorkester (juht R. Merkulov). Mõlema orkestri koosseisu kuulub rida eesti omal alal silmapaistvamaid instrumentaalseid, nagu Kriit, Prokofjev, Vihermäe, Kõrver, Eits, Kornel jt.

Draamarühma kunstiliseks juhiks on Eesti NSV rahvakunstnik Ants

Lauter. Rühma koosseisus töötab hulk eesti parimaid draamanäitlejaid,

ENSV rahvakunstnik Ants Lauter deklameerimas „Kalevipoega“ ERKA kontserdil Moskvas Tšaikovski nim. kontsertsaalis.

ja tehnika suureulatuslik hävitamine nõukogude rindel on tähtsamaks eelduseks ka liitlaste tulevastele võitudele. Seda mõistavad inglise, ameerika ja teised rahvad, seda tunnustavad avameelselt Churchill, Roosevelt ja teised demokraatlike maade riigimehed.

Rohkem kui sündmused Põhja Aafrikas on novembris ja detsembris kogu maailma avalikkuse tähelepanu sidunud Punaarmee võimsad rünnakud Stalingradi all, keskrindel ja Kesk-Doni piirkonnas. Kaukaasias Vladikavkasi juures hitlerlastele antud löökidele järgnes esimesena suur pealetung Stalingradi rindel. Üllatusena sakslastele asus Punaarmee pärast kolmekuist sangeplikku Stalingradi kaitses pealetungile. Sakslased virisesid, et vaenlane püüdnud lubamatult üle võtta saksa kindral Clausewitzi strateegiat — taandumisel üle minna järsule rünnakule ja — hakkasid veerema lääne suunas koos oma liitlastega. Doni ja Volga lagendikud on üle puistatud kümnete tuhandete vaenlase laipadega. Ainult ühel päeval, 24. novembril said surma 15 tuhat vaenlase sõdurit ja ohvitseri ja ainult ühe nädala jooksul võeti vangi üle 60.000 fašistliku roimari. 19. novembril Stalingradi all alanud Punaarmee pealetungi hoogu pole sakslased tänini jõudnud vähendada.

Stalingradi pealetungile järgnes läbimurd saksa kaitseliinidest mitmes kohas Rževi — Velikie Luki rajoonis. Siin olid sakslased erilise hoolega ehitanud mitmekümnekordse kaitseliini, muutnud kindlusteks Velikie Luki ja Rževi linnad. Nad lootsid raske talve siin kevadeni üle elada, ehitades moodsaima kindlustuste võõndi selle suure kiilu ümber, mille Punaarmee mõõdnud talvel löi saksa rindeossa Velikie Luki suunas. Kuid äkki hakkas see kiil elama, tuhanded Punaarmee kahurid ja tankid astusid tegevusse. See oli imetletav osavus,

millega Punaarmee väejuhatus toimetas rünnaku lähtealusele sakslaste teadmata oma suurtüki, soomus- ja jalaväed. Läbi talviste tuiskude, mürdes armutult sakslaste meeleheitliku vastupanu, murravad need väed teed lääne suunas, liginedes seega ühtlasi Eesti piiridele.

Detsembris algas Punaarmee veel kolmandat pealetungi Kesk-Doni piirkonnas. Sakslased taganevad korratutes, süüdistades selles külma talve, nõukogude lõpmatuid ressursse ja sõjakunsti reeglite ignoreerimist Nõukogude väejuhatusel poolt. Sakslased on taganenud siin ainult esimese 8 päeva vältel kuni 190 km.

Ainult surnutena ja vangidena kaotasid sakslased neis kolmes Punaarmee pealetungisektoris ühe kuu vältel üle 300.000 mehe, üle 3000 tanki ja 6000 kahuri. Kui meenutada, et tunduvalt vähemad sakslaste kaotused 1941. aasta detsembris Moskva all Hitleri armee kogu talveks hingest kinni võtsid, siis võib kujutleda praeguste sakslaste kaotuste masendavat mõju.

Kõigi vabade maade ajakirjandus käsitleb üksikasjalikult Punaarmee pealetungi. Ühendriikide ajaleht „Daily Star“ märgib, et venelaste pealetungiga on alanud pööre sõja käigus. Stalingrad on muutunud sakslatele hirmsaks suruaiaaks — rõhutab Türgi ajaleht „Aksham“. Londoni „Times“ kirjutab, et kui pealetungi plaan täielikult teostataks, siis sakslaste kaotus võib muutuda täielikuks katastroofiks. „Stalin ütles, et saabub aeg, kus venelased näitavad vaenlasele Punaarmee uute löökide jõudu. Esimesed löögid ongi antud kiiremini kui arvestasid ka kõige optimistlikumad välismaa vaatlejad.“ „New York Times“ mõõnab ühes teiste lehtedega, et Nõukogude rinne jääb sõja pearindeks, mis seob saksa sõjaväe põhimassi — on võimalik, et lahing Stalingradi piirkonnas osutub selle sõja otsustavamaks lahinguks.

Punaarmee vaprus ja edu on aluseks kõigils mail laialdase sumpaatia ja usalduse kasvule Nõukogude Liidu suhtes. Suurenevad majanduslikud toetused Punaarmeele. Neil päevil algas näiteks Kanadas kampaania ühe miljoni dollari kogumiseks Punaarmee toetusfondi. Kasvab huvi nõukogude kultuuri vastu. Sostakoviitši 7. sümfoonia ettekandmise puhul Ühendriikides kirjutab ajakiri „Life“, et Ühendriikides peetakse eapatrootiiliseks mitte armastada Sostakoviitši. Üheks suuremaks sensatsiooniks Inglismaal ja Ühendriikides oli viimastel nädalatel Nõukogude naisnäiperi Ludmilla Pavlitšenko külaskäik, kes Sevastopoli kaitsel hävitas üle 300 hitlerlaste.

Punaarmee võitudest järeldavad ühtlasi kõik vabadustarmastavad rahvad, et selliste võitude aluseks peab olema tugev ja väärtuslik majanduslik struktuur.

Oktoobrirevolutsiooni 25. aastapäeva puhul antud päevakäsus käskis seltsimees Stalin visalt ja püsiselt valmistada purustavat lööki vaenlasele. Punaarmeel on kõik majanduslikud, tehnilised ja moraalsed eeldused oma suure juhi käsu täitmiseks. Senistes pealetungides on ilmnenuid Punaarmee sõjaliste oskuste, väeosade koostöö, distsipliini ja moraali kõrge tase.

Võit käesolevas sõjas jääb paratamatult sellele, kelle pool on suuremad sõjalised, majanduslikud ja inimressursid ja oskus neid paremini kasutada. Meil ja teistel demokraatlikel jõududel on ressursseid mitmekordne ülekaal, meie võitlus vabaduse ja rahvaste üheõiguse eest pole samuti mitte väikeseks teguriks lõpliku võidu määramisel. Punaarmee on praegu kõigi saksa imperialismi poolt rõhutatud rahvaste lootuse kandja. Tema võidud toovad uuesti vabaduse ka eesti rahvale.

M. Laosson, ENSV Ülemnõukogu saadik.

Eesti NSV rahvakunstnik Paul Pinna, Alfred Rebane, Eduard Tinn, Kaarel Ird, Jüri Koger, Valdeko Ratassepp jt., samuti hulk nooremaid lavakunstnikke, kes hiljuti on lõpetanud teatrikooli.

Solistide brigaadis töötab rida eesti oma ala kvalifitseeritud jõude: pianistid Eesti NSV teeneline kunstnik Bruno Lukk, Anna Klas ja Tekla Koha, viuldaja Eesti NSV teeneline kunstnik Vladimir Alumäe, lauljad Eesti NSV teeneline kunstnik Aleksander Arder, Olga Lund, Marta Rungi, organist Eesti NSV teeneline kunstnik Hugo Lepnurm, tšellist Martin Leevald. Vastavat väljaõpet on saamas mitmed noored andekad solistid, nagu Vainomaa, Gurjev jt.

Kunstiansambli direktoriks on Hans Piilmann, kunstiliseks juhiks Eesti NSV Kunstidevalitsuse juhataja Johannes Semper.

Kunstiansambli repertuaaris esineb teoseid nii eesti kui ka maailma klassikast, suurel määral ka Nõukogude Liidu vennasrahvaste loomingu. Pearõhk on pandud eesti algupärasele repertuaarile, sest Nõukogude Liidu mitmesugused rahvused tunnuvad suurt huvi eesti kunsti ja kultuuri vastu. Rõhutatult silmapaistev koht kunstiansambli repertuaaris kuulub aga eesti heliloojate ja kirjanike Isamaasõjaaegsele uudisloomingu. Eesti NSV teeneline kunstitegelane helilooja Eugen Kapp on kirjutanud rida koori- ja soololaule, kirjutas muusika Priit Põldroosi suurlavastusele „Juunipäev“, rekonstrueeris rida tantse oma balletist „Kalevipoeg“ ja lõpetab peatselt sümfoonia komponeerimise. Eesti NSV teeneline kunstnik Hugo Lepnurm kirjutab kantaadi „Suur Oktoober“ (Johannes Barbaruse sõnadel), rida koorilaule ja instrumentaalpalasid, teeneline kunstitegelane Gustav Ernesaks kantaadi „Sõjasarv“ („Kalevipoja“ tekstile), Harri Kõrvitsalt ja Edgar Arrolt on rida uusi koorilaule, Boris Kõrver on komponeerinud terve hulga uusi džässipalasid. Draamarühm esitab praegu Punaarmee eesti rahvuslikes väeosades Paul Rummo draamat „Pruun katk“, et selle järele asuda lavastama sa-

ma autori dramatiseeringut „Mahtra sõda“, August Jakobsoni ja Mart Raua uudisdraamasid.

Nõukogude Liidu paljudes linnades, oblasteis ja rajoones, samuti aga ka Punaarmee eesti rahvuslikes väeosades on kunstiansamblid oma kolmveerand aastat kestnud tegevuse jooksul andnud kaugelt üle kolmesaja kontserdi. Kõik kontserdid on saanud sooja, paljud koguni tormiliselt kiitva tähelepanu osaliseks. Mitte ainult kunstiprobleeme käsitlev eriajakirjandus, vaid ka juhtivad poliitilised ajalehed on eesti kunstiansambli tegevust kiitvalt hinnanud. Eriti kiitvalt on märgitud meeskoori ja solistide võimeid.

Ansambli kontsertreiside peamiseks piirkonnaks on olnud Jaroslavl linn ja oblast, kuid ka naaberoblastid Ivanovo ja Vologda on üsna põhjalikult läbi reisitud. On tehtud ka pikemaid reise Gorkisse ja Arhangelskisse. Kunstiliseks triumfiks kujunes kunstiansambli kõikide kollektiivide esinemine Moskvas detsembrikuus, mil anti üle kahekümne kontserdi ja etenduse Tšaikovski nim. kontsertsaalis, konservatooriumi suures kontsertsaalis, Punaarmee Keskmajas, Kunstiõpiliste Keskmajas, üleliidulises ja eesti raadios, Kolonnide saalis ja paljudes klubides.

Lähemal päevil kunstiansamblid asuvad pikemale, üle kahe kuu kestvale kontsertreisile, mille kestel külastatakse rida Nõukogude Liidu suuremaid keskusi — Kuibõševi, Ufat, Sverdlovskit, Tšeljabinsk, Kirovit, Molotovi jt. Sama aja jooksul heliloojad ja kirjanikud valmistavad ansambli tellimisel rea uusi teoseid, mille õppimisele ansamblid reisisit tagasi pöördudes asuvad. Suurema üritusena on tulevikuper-spektiivis Jüriöö ülestõusu kuuesajandat aastapäeva tähistava ooperi lavastamine.

Isamaasõja pingelisel päevil eesti kunstikaadrid aitavad oma loomingu kiirendada Punaarmee võidu saabumist, kasvades, arenedes ja kogudes jõudu, et kodumaale tagasi pöördudes uue hooga jätkata eesti kultuuri ülesehitamist.

Paul Rummo, ENSV Ülemnõukogu saadik.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi Seadlus

kunstitegelastele aanimetuste omistamise kohta.

Silmapaistvate teenete eest kunsti alal omistada aanimed:

Eesti NSV rahvakunstnik

1. Näitleja PAUL PINNA'le
2. Näitleja ja lavastaja ANTS LAUTER'ile

Eesti NSV teeneline kunstitegelane

1. Lavastaja PRIIT PÖLDROOS'ile
2. Helilooja EUGEN KAPP'ile
3. Koorijuht ja helilooja GUSTAV ERNESAKS'ale

Eesti NSV teeneline kunstnik

1. Laulja ALEKSANDER ARDER'ile
2. Klaverikunstnik BRUNO LUKK'ile
3. Viiulikunstnik VLADIMIR ALUMÄE'le
4. Orelkunstnik HUGO LEPNURM'le

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi Esimees J. Vares
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi Sekretär V. Telling
Moskva, 17. detsembril 1942.

Meie vägede pealetungid jätkuvad hoogsalt ja järjekindlalt

16. detsembril alustasid meie väed Kesk-Doni piirkonnas uut suurt pealetungi. 11 päeva jooksul 16. kuni 26. detsembrini on meie väed Kesk-Doni piirkonnas edasi tunginud 145—200 kilomeetrit. Viimastes võitlustes on Punaarmee vabastanud muuhulgas Tatsinskaja linna ja raudteejaama, Verhne Tarassovka raudteejaama (Millerovost lõuna pool). Kokku on 16.—26. detsembril meie vägede poolt vabastatud 812 asulat, nende hulgas 8 rajoonikeskust ja seitse suurt raudteejaama. Sama aja jooksul on võetud vangid 56000 vaenlase sõdurit ja ohivõitseri.

Tatsinskaja rajoonis vallutasid meie väed 300 saksa lennukit ja Tatsinskaja raudteejaamas eseloni 50 lennukiga.

Pealetungid vältel Kesk-Doni piirkonnas 16.—26. detsembrini said meie väed kokku saagiks: 351 len-

nukit, 178 tanki, 1927 suurtükki, 850 miinipildujat, 370 leegiheitjat, 690 tankitõrjepüssi, 56000 püssi, üle 30 miljoni püssipadruni, 310 ladu relvastuse, lahingvarude ja toiduvahetega, 920 raudteevagunit ja palju muud.

Sama aja vältel hävitati 117 lennukit, 172 tanki, 268 mitmekaliibrilist suurtükki.

Suure eduga arenevad ka Punaarmee pealetungid Kesk- ja Nal'tšikist kagu pool. Kõigil neil rindeosadel on Punaarmee hävitanud massiliselt vaenlase elavjõudu ja tehnikat. Taganedes jätabid fašistikud väed maha suurel hulgal relvastust, lahingvarusid, ladusid, transportvahendeid. Üksi Stalingradist loodes peetavates lahingutes 12.—24. detsembrini meie väed on hävitanud 268 vaenlase lennukit, kuni 300 tanki ja 160 suurtükki.

Punaarmee eesti üksuste kangelaslikke võitlejaid

UUSI ORDENIKANDJAD EESTLASI

Väejuhatuse lahinguliste ülesannete eeskujuliku täitmise ja võitlustes saksa vallutajatega ilmutatud vaprust ja mehisust eest on NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi poolt autasustatud: „Punase Lipu“ ordeniga sm. Albert Pehk; „Punase Tähe“ ordeniga J. Keskmehele, Edvard Orjendile, Aleksander Konno, Mihhail Kukli, Gustav Kund, Evald Laas, Harri Lessel, Rudolf Lillenuurm, Eduard Mürk, August Naaber, Paul Piirisild, Bernhard Ploom, Arnold Poolus, Eduard Pulver, Valdur Hannula, Kaarel Uibo, Alfred Ermel, Andrei Eskeless ja Valter Jaek; medalitega „Vapruse eest“ seltsimehed Leopold Palberg ja Enn Raendi; medaliga „Lahinguliste teenete eest“ seltsimehed Aleksander Viiret, Paul Värk, August Klement, Johannes Kräut, Anton Laur, August Lepik, Elmar Rääbis, Aadu Tarmak, Mihkel Uudla ja Edgar Evert.

Peale selle on autasustamiseks ette pandud rida komandõre ja punaväelasi, nagu kapten Ulm, ltn. Seerman, punaväelased Mürk, Põldroos, Nõmm jt.

E. Goldschmidt.

OSAVAIK SNAIPEREID JA LUURAJAID

Punaarmee eesti võitlejate hulgast on esile kerkinud rida osavaid snaipereid ja luurajaid. Üks silmapaistvaid snaipereid on sm. Jüri Roosaar, kes hiljuti pidas kahevõitlust saksa snaiporiga. Viimane yarjas end kivihoone katusel ja püüdis meie snaipereid eksiteele viia

Eesti NSV maadlejad võistlesid Moskvas

Moskvas viibisid pikemat aega Eesti NSV paremad raskejõustiklased: maadlejad Joh. Kotkas, Puusepp, Sikk, Sülluste, Kaubi, Ojala, Misler, Randmaa, Vaarmaa, Tähnas ja poksjad Käbi, Linnamägi, Gutman, Salong jt., kes enamuses on Punaarmee eesti rahvuslike väeosade võitlejad.

Eesti NSV ja Moskva linna maadlusmeeskondade võistlus kujunes spordi-suursündmuseks Moskvas. Pealinna sportlased ja spordipublik võtsid suure vaimustusega vastu eesti vennasrahva kehakultuurilased.

Võistluse võitis Moskva linna maadlusmeeskond tagajärjega 5:2. Kärbeskaalus Tihomirov (Moskva) võitis J. Kaubi (Eesti NSV) ja sulgkaalus N. Baskakov (Moskva) A. Ojala (Eesti NSV) punktidega. Kergekaalus Moskva meister Kolomiišev saavutas seljavõidu B. Sülluste (Eesti NSV) üle 12 min. 10 sek. Kergekeskaalus toimus mats Eesti viiekordse meistri E. Puusepa ja V. Krutkovski (Moskva) vahel; Puusepp oma suurepärase tehnikaga ja hea kaitsega ning märgatava aktiivsusega teenis publiku poolehoidu ja kiiduavaldused ning punkti võidu. Keskaalus Garnõh (Moskva) seljatas R. Misleri (Eesti NSV) 6 min. 48 sek. Poolraskekaalus NSVL 1939. aasta absoluutne tšempion K. Koberidze saavutas kiire seljavõidu J. Randmaa (Eesti NSV) üle teisel minutil. Pealtvaatajaskond teritas suure vaimustusega NSV Liidu absoluutset maadlusmeistrit, mitmekordset Eesti ja Euroopa meistrit Johannes Kotkast, kellel oli vastaseks moskvalane A. Mazur. Kotkas saavutas seljavõidu 6 min. 28 sekundiga.

A 618360.

võitluskujudega. Kuid see ei õnnestunud. Sm. Roosaare terav silm ületas fašisti kavalused ja ta osav tabamus lõpetas peagi selle alatu elu.

Luurajaist pälvisid tähelepanu sm-d Lökk, Kurg, Sepp, Piiber ja Aume. Need seltsimehed tungisid õõsel lahinguga vaenlase kaitse sügavusse, selgitasid välja vaenlase tulesüsteemi ja pöördusid järgmisel õöl tervetena tagasi oma väeosas, kaasa tuues palju väärtuslikke andmeid.

E. Goldschmidt.

OLEME KINLAD, ET MUUDAME SAKSLASED SOLDIKS

Punaarmee eesti võitlejate meeleolu on sõjaks ja mehine. Nii punaväelased kui ka komandõrid võitlevad kangelaslikult ja ennastohverdavalt.

Kahurväe patarei komandõr ltn. Lepik hävitas oma patarei tulega lühikesel ajaga 5 vaenlase tulepunkti. Sama patarei seers. Põld juhtis mehiselt tuld ka siis, kui ta oli haavatud ja julgustas oma kahuri meeskonda, hüüdes: „Jätkake, poisid, tuld, — jätkake!“ Kahurväelane Kaldmaa sai haavata, kuid vaatamata sellele jätkas ta võitlust ülesande täitmiseni. „Selle käega võin ma veel hävitada 10 fašisti,“ ütles punaväelane Kuusk oma seltsimehele, kui ta sai käest vigastada. Imetlust äratav võitlus ja tahe hävitada fašiste ei nõrgene Punaarmee eesti võitlejais ka siis, kui nad on saanud raskesti haavata. Seda tõendas seers. Mäeson, kes olles raskesti haavatuna operatsioonilaul, lausub: „Oleme kindlad, et muudame sakslased sõidiks!“

L. Rimmelgas

Karbikorjandus politsei aktiivsel kaasabil

„Eesti Rahva Ühisabi“ korraldas ülemaalse karbikorjanduse politsei aktiivsel kaasabil. („Landessender Revali“ teatest.)

Eesti kultuuritegelased kindlalt tašismivastasel võitlusrindel

Moskvas toimus eesti kirjanike miiting. Miitingul esinesid smd. J. Barbarus, O. Urgart, N. Andresen, N. Karotamm, A. Jakobson, A. Allé, P. Keerdo, J. Semper, J. Käner, H. Angervaks, M. Raud, E. Hiir, P. Rummo ja teised, andes kujuka pildi eesti kirjanduse osast eesti rahva ajaloolises võitluses saksa vallutajate vastu.

Kutsudes eranditult kõikide jõudude ja oskuste mobiliseerimisele, selleks et purustada metsik fašism, inimkonna kultuuri jöhkram vaenlane, ütles kirjanik J. Barbarus:

„Orjapölvle öös ja teoorjuse hämarikus osutus lohutavaks ja võitlustavaks vilkvalguseks meie rahvaluule ja kirjandus. Kogu eesti rahva kultuuriline areng on toimunud võitluses saksa parunite vastu. Meie rahvaluule ja kirjandus oli see, mis kuulutas ja ennustas seda aega, kus saabub vabadus ka eesti rahvale, kus peerud kahest otsast lõõvad lõkkele ja jõuab kätte rahvusliku olemasolu ja kultuuri kindne hommik, mis lõppeks saabuski Suure Oktoobrirevolutsiooni võiduga — ja nõukogude korra kehtimapanekuga Eestis.“

Kirjandusteadlane O. Urgart tõstis esile eesti kirjanduse iseloomulikuma joonena sajandite vältel viha saksa vallutajate vastu:

„Oleks minu olemine, teiseks minu tegemine, paneksin saksad santsimaie, talupojad tantsimaie — nii avaldasid eestlased rahvaluules oma seisukoha. Eesti rahvaluule põlgus ja viha sakste vastu on kunstikirjanduses võtnud veelgi teravama kuju. „Kalevipoeg“ väljendab, nii nagu selle koostaja teisedki teosed, mitte ainult viha ja põlgust saksa orjastajate vastu, vaid on ka otseks üleskutseks orjastajate vastu. Selle „Kalevipoja“ võitlusvaimu tähe all on sündinud Koidula, Weske, Jakobsoni, Reinwaldi, Weitzenbergi teosed, Vilde ajaloolised romaanid, Tammsaare, Barbaruse, A. Jakobsoni tööd.“

Hariduse Rahvakomissar N. Andresen märgib oma ülevaates eesti kirjanike tööst Isamaasõja päevil, et on tekkinud uus Isamaasõja luule eesti rahvale nii rinde kui tagala

MA KUULATAN...

Ma kuulatan mändide müha, kui puhub mu kodumaa tuul, on armas kauge hingus — püha, — saand sosinaks nõtkuval puul.

Mu südames haabade värin nii loomulik, värskel ja eht, et tundub kui mõökade tärin mind puudutaks, — vehkleb kui leht.

Ma kuulatan kaskede salu, täis needust on latvade jutt: nad mehiselt varjavad valu, ka siis, kipub kurku kui nutt.

Ikka suuremaks paisub kohin ja tugevneb metsade raev, kui puudutada võoras tohib seda, — mis meie töö ja vaev.

Juba vilistab, murrab raju, kostab hulkade võitlushüüd: „Aeg — sakslastest rookida maju on saanud, — kõik tasuma nüüd!“

Ma kuulatan... Milline segu mu tundeid ja soove siis koos, kui ootan sult kangelastegu — maa, suureks saa vabastushoos.

August, 1942. a.

Johannes Barbarus

temaatikaga. Eesti luuletajad ja kirjanikud astuvad vene, ukraina, valge-vene, läti, gruusia, armeenia ja teiste Nõukogude Liidu rahvaste kõrvale, võideldes oma rahvuslikus vormis sama eesmärgi eest ja sama vihaga. Ajutiselt orjastatud Eestisse jäänud kirjanike parim osa on jäänud truuks oma rahvale, nõukogude korrale.

Kirjanik A. Jakobson andis ülevaate kirjanduslikust elust Eestis esimesel nõukogude aastal:

Ainult nõukogude kord oli suuteline raamatut jälle rahva sekka viima, muutes selle senisega võrreldes suhteliselt 4—5 korda odavamaks ja paisutas tiraažid samal ajal mõnelts saajalt eksemplarilt 5000—6000 eksemplarile. Nõukogude kord andis tagasi kirjanikule õige ja väärika koha ühiskonnas.

EK(b)P Keskkomitee sekretär N. Karotamm rõhutas, et praegusel karmil ajal, kus on otsustamisel eesti rahva elu ja surma küsimus, on igauks meist suure fašismivastase armee sõjamees. Nõukogude kirjaniku jõu ja ta relva vägevuse aluseks on ta lahutamatu side ning

Eesti intelligents võitleb fašismi vastu

6. detsembril 1942. a. toimus Moskvas suur eesti haritlaste miiting, millest võttis osa hulk Nõukogude Liitu evakueerunud ning siin töötavaid eesti teadlasi ja kultuuritegelasi. Miitingut juhatas Eesti NSV Hariduse Rahvakomissar N. Andresen.

Sõnavõttudega esines rida Nõukogude eesti silmapaistvaid haritlasi, nagu Tartu R. Olikooli rektor prof. Hans Kruus, kunstnik Aino Bach-Liimand, kirjanik Johannes Semper, koolitegelane Helene Johani, prof. Jüri Nuut jt.

Eesti NSV teeneline helilooja Eugen Kapp ütles oma sõnavõtus: Mina isiklikult töötan suurema innuga kui kunagi varem, sest mulle on loodud paremad töötingimused kui varem, ja nõukogude inimeste, ka eesti rahva viha võitlus oma vabaduse eest, Punaarmee võimsad löögid saksa vägedele vaimustavad mind ja kõiki teisi heliloojaid kiiremale ja viljakamale loomingule kui mingi sündmus varem.

Füüsikaproffessor Albrecht Altmaa jutustas eesti inseneride ja tehnikute tööst Nõukogude Liidus.

Hoogsa kõnega esines näitleja Ants Lauter. Hinnates praegust olukorda sakslaste poolt okupeeritud Eestis, ütles ta:

HITLERLASED HÄVITAVAD EESTI LOOMAD

Saksa okupantide röövtöö Eestis muutub üha metsikumaks. Praegu teostavad nad närvilise kiirusega eesti loomade massilist tapmist ja Saksamale vedamist. 15.—17. detsembrini korraldasid nad üldise loomade registreerimise. Nende käskude, varustatuna okupantide poolt erilise tunnustusega, tuhnisid läbi maal ja linnas kõik eestlaste majapidamised ja märkisid okupantide röövregistrisse seniin säilinud iga eesti seapõrsa ja kanapõja, kusjuures isegi varjamise katse eest ähvardatakse eesti talupoegi ränga karistusega. Lõpetanud registreerimise ja märkinud viimse senistest riisumistest järele jäänud Eesti looma surmapitsatiga, teatasid hitlerlased Tartu raadio kaudu, et laadimistööd jaamad edenevad väga aeglaselt ja et neid on vaja kiirendada. Tähenab — loomade registreerimine oli ettevalmistuseks Eesti loomade massiliseks röövimiseks ja nüüd teostatakse paanilise kiirusega nende transporteerimist raudtee abil Saksamaale.

TEADAANNE

Kõik Eesti Nõukogude Sotsialistlikust Vabariigist evakueerunud UK(b)P liikmed ja kapdidaadid teatagu kohe oma praegune aadress ja töökoht (kellena ja kus töötab) EK(b)P Keskkomiteele aadressil:

Москва, Социновский переулок 5, Центральному Комитету КП(б) Эстонии.

Hiljematest muudatustest elu- ja töökohtas teatagu samal aadressil.

EK(b)P Keskkomitee.

ühtesulamine rahvaga, tuline armastus oma rahva ja põlev viha vaenlase vastu, õige arusaamine inimsoo arengu põhilistest, otsustavatest protsessidest, mis ei lase end eksitada nähtuste pealispinnal toimuvatest sündmustest. Inimsoo areng läheb tõusuteed, töö ja mõistuse valitsemise suunas, ning mitte mingid fašistlike reaktionääride katsed ei suuda ajalooratust tagurpidi veerema panna ega takistada inimsoo progressiivset arengut.

Kirjaniku sulg on relv. On tarvis oma relvalliigilt võtta maksimum seda, mis ta suudab anda hitlerlaste purustamiseks. On vaja kujutada ajalooliselt õieti tänapäeva hiigelheitlusi. Heitkem pilk rahva minevikku ja ammutage sealt vaimustust tänapäeva võitlusteks.

Meie võtame osa inimsoo ajaloo suurimaist sündmustest. Igauks. meist peab aega täitma need ülesanded, mis meile on pannud ja panevad meie kodumaa, nõukogude võim, bolševikide partei ja suur Stalin.

„Praegu sunnivad hitlerlased eesti näitlejad Eestis peamiselt saksa keeles esinema, ta publikuks on vägivallatsev saksa soldat. preisi junkur ja sekka mõni saksik vaps. Teater on saksa okupantidele eesti rahva sakstamise vahendiks. Eestis ei ole eesti teatrit.“

Miitingul esines EK(b)P KK sekretär Nikolai Karotamm:

„Tänane eesti intelligentsi miiting kõneleb sellest, et ka eesti tööised, talupojad ja haritlased on ühtsed ja liitunud kommunistliku partei ja nõukogude võimu ümber võitluseks vihatud hitlerismi vastu. Ta kõneleb ka sellest, et iga päevaga ikka enam ja enam kõveneb sõprus eesti rahva ja teiste NSV Liidu rahvaste vahel, enne kõike eesti rahva sõprus vene rahvaga.“

Mõne kuu pärast, 23. aprillil 1943. a. saab täis täpselt 600 aastat eesti rahva kangelaslikust ülestõusust saksa raudrüütlite vastu Jüriõöl. Värisegu tänapäeval alatuvaenlane — teda ootab uus Jüriõö, mis teostab nüüd selle, mis ei õnnestunud meie vahvail esivanemal — ta hävitab viimse saksa röövvalutaja meie maalt.“

Miitingult saadeti tervitus sm. Stalinile ja võeti vastu üleskutse eesti rahvale.

ASTUGE PÖLLUMAJAN-DUSLIKE KAADRITE KURSUSTELE

Põllumajanduslike kaadrite väljaõpetamise eesmärgil Eesti NSV evakueeritute hulgas korraldatakse Tšeljabinski ja Jaroslavl oblasti ja Tšuvaši ANSV-s kursused traktoristide, mehaanikute, zootehnikute, raamatupidajate, autojuhtide ja meierite ettevalmistamiseks. Kursantidele võimaldatakse stipendium, ühiselamu ja organisatsioonilise toetustamine. Kursuste kestvus on 3 — 6 kuud.

Oppekeeks on eesti keel. Kursustele astuda soovijad teatagu oma nimi ja aadress oblastivolnikile.

„Rahva Hääl“ toimetuse palub kõiki evakueerunud eestlasi saata kaastööd evakueeritute elust, eriti nende eesrindlikest saavutustest kolhoosides, käitistes ja mujal.

Rajoonivolnikke ja kohapealseid usaldusmehi palutakse kaasa aidata lehe levitamisele, organiseerida tellimisi ja korraldada üksiknumbrite müüki.

„RAHVA HÄÄL“

ilmub 1 kord nädalas

Tellimishind:

1 kuu — 80 kop., 3 kuud 2.40 kop., 6 kuud — 4.80 kop., aasta — 9.60 kop. Üksiknumber — 20 kop.

Tellimised saata:

Москва, Социновский переулок 5. „Rahva Hääl“

Toimetuse kollegium